

Marker
kommune

Kommunedelplan for kulturbygg og fysisk aktivitet 2014 - 2026

Vedtatt i kommunestyret i sak 84/13 den 19.11.2013

Forord

Den reviderte kommunedelplanen for kulturbygg og fysisk aktivitet for Marker kommune bygger på tidligere planer på området.

Plan- og miljøutvalget vedtok i sak 08/13 den 22.01.13 revidering av kommunedelplanen for kulturbygg og fysisk aktivitet 2014 - 2026. Plan- og miljøutvalget nedsatte en egen plankomité bestående av: Gunnar Leren (Ap), Finn Labråten (Kr.f), Daniel Norløff (Ap), Inger Marie Krog (Eldrerådet), Elena Falkenberg Nordmark (Ungdomsrådet), Nils Henrik Olsson (Idrettsrådet), Camilla Bjørby (kommunefysioterapeut), Bjørg Olsson (helse), Barbro Kvaal (kommuneoverlege), Stein Erik Fredriksen (FDV), Else Marit Svendsen (kultur) og Ann Kristin Halvorsrud (plan og miljø). Ansatte i administrasjonen har fungert som arbeidsgruppe.

Oppstart av planarbeidet ble annonsert i Smaalenenes avis 22. mars, samt Grenseavisa og kommunens hjemmeside, med frist 2. mai for innspill. Lag og foreninger i Marker ble tilskrevet og 17.april ble det avholdt åpent møte der det ble informert om planarbeidet og bedt om innspill. Det kom 7 innspill som ble innarbeidet i planen. Kommunedelplanen ble lagt fram til 1. gangs behandling i Plan – og miljøutvalget den 27.08.13 og lagt ut på offentlig ettersyn med høringsfrist 11. oktober..

Plandokumentet ble lagt fram for 2. gangs behandling i Plan-og miljøutvalget den 05.11.2013 og vedtatt av Kommunestyret xx.yy.2013.

Kartproduksjonen er utført av geodataavdelingen i Askim kommune

Marker 29.10.2013

Espen Jaavall
rådmann

Innhold

1. BAKGRUNN FOR PLANEN	5
1.1 Innledning	5
1.2 Statlige føringer	5
1.3 Fylkeskommunale føringer	5
1.4 Folkehelse	5
1.5 Østfold idrettskrets føringer	5
1.6 Kommunale føringer	6
2. KLARGJØRING AV BEGREPER	6
2.1 Idrett	6
2.2 Fysisk aktivitet	6
2.3 Friluftsliv	6
2.4 Idrettsanlegg	6
2.5 Friluftsområder og friområder	6
2.6 Kulturbygg	6
2.7 Barn og voksne	6
3. MÅL	7
3.1 Statlige mål og satsningsområder	7
3.2 Fylkeskommunale mål og satsningsområder	8
3.3 Folkehelse	13
3.4 Østfolds idrettskrets mål og satsningsområder	14
3.5 Kommunale mål og satsningsområder	15
3.5.1 Kommuneplan for Marker 2005 - 2017	15
3.5.2 Kommunedelplan Ørje 2007 - 2019	16
3.5.3 Plan for folkehelsearbeidet 2013 - 2017	16
3.5.4 Oppvekstplan barn og unge i Marker kommune	17
3.6 Lokale mål for lag og foreninger	17
4. STATUS	19
4.1 Om Marker kommune	19
4.1.1 Folketall	19
4.1.2 Arealfordeling	19
4.2 Idrettsanlegg	19
4.2.1 Idrettsanlegg.no	19
4.3 Kulturbygg	20
4.4 Friområder	22
4.5 Aktiviteter	22

5. VIRKEMIDLER	25
5.1 Spillemidler	25
5.2 Kommunale tilskudd	25
5.3 Mva-komp	25
6. EVALUERING AV DELPLAN FOR IDRETTS- OG FRILUFTSLIV I KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURBYGG OG FYSISK AKTIVITET 2010-2022.	26
7. BEHOV	28
7.1 Idrettsanlegg	28
7.2 Nærmiljøanlegg	30
7.3 Kulturbygg	31
7.4 Friluftsanlegg	31
8. KOMMUNEPLAN FOR KULTURBYGG OG FYSISK AKTIVITET 2014 – 2026	32
9. HANDLINGSPROGRAM	33
9.1 Kortsiktig Handlingsprogram 2014-2017	33
9.2 Langsiktig Handlingsprogram 2014-2026	35
9.3 Øvrige tiltak for fysisk aktivitet 2014-2026	36
10. DRIFT- OG VEDLIKEHOLD	36

1 BAKGRUNN FOR PLANEN

1.1 Innledning

Idrett og friluftsliv er dypt forankret i vårt samfunn og forbindes gjerne med gode verdier som livskvalitet, sosialt fellesskap, naturopplevelser, helsefremmende virkninger etc. Det er imidlertid mye som taler for at aktivitetsnivået synker og at terskelen for å utøve fysisk aktiviteter er blitt høyere. Det er et stadig krav til bedre tilrettelegging av tiltak, for at denne verdien skal opprettholdes. Noe av årsaken må sannsynlig tilskrives den teknologiske utvikling, som alltid søker forenklinger. Overgangen fra å utøve fysisk aktivitet, til å være tilskuer er kort.

Forskning kan bekrefte at barn, ungdom og spesielt voksne, beveger seg mindre, øker i vekt og utvikler tidligere helseskade pga inaktivitet. Dataalderens fascinasjon konkurrerer med spenningsmomentene i naturopplevelser og med konkurranseaspektet i idrettslig sammenheng. Bildet er allikevel mer nyansert. Det utvikler seg alternative aktivitetstilbud som "matcher" det moderne menneske, og etter hvert assimileres i de mer tradisjonelle idrettsgrener. Rollerblade, skateboard og snowboard, er eksempler som appellerer til barne- og ungdomskulturen.

Målet med planarbeidet er at kommunen i samarbeid med ulike brukergrupper skal få en best mulig oversikt over behovene for anlegg og områder for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Planen skal være et styringsverktøy ved tildeling av kommunale / fylkeskommunale tilskudd og spillemidler og er en betingelse for tildeling av stønad.

1.2 Statlige føringer

- *Stortingsmelding nr. 39 (2000-2001) "Friluftsliv – Ein veg til høgare livskvalitet"- "Friluftsliv meldingen"*
- *Stortingsmelding nr. 26 (2011-2012), "Den norske idrettsmodellen"*

1.3 Fylkeskommunale føringer

- *Østfold mot 2050*
- *Regionalplan Fysisk aktivitet 2011 -2014*

1.4 Folkehelse

- *Stortingsmelding 34 (2012-2013) "Folkehelsemeldingen. God helse – felles ansvar"*
- *Regional plan for folkehelse i Østfold 2012 - 2015*

1.5 Østfold idrettskrets føringer

- *Strategiplan for perioden 2008 – 2011*

1.6 Kommunale føringer

- *Kommuneplan for Marker 2005 – 2017*
- *Kommunedelplan Ørje 2007 - 2019*
- *Plan for folkehelsearbeidet i Marker kommune 2013 – 2017(ny plan høsten 2013)*
- *Oppvekstplan for barn og ungdom*

2 KLARGJØRING AV BEGREPER

2.1 Idrett

Med idrett forstås aktivitet i form av konkurranse eller trening i den organiserte idretten.

2.2 Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet oppfattes som egenorganisert trenings- og mosjonsvirksomhet, herunder friluftsliv og aktiviteter preget av lek.

2.3 Friluftsliv

Friluftsliv er opphold og aktiviteter i friluft i fritida med sikte på miljøforandring og naturopplevelse. Begrepet er nært beslektet med fysisk aktivitet.

2.4 Idrettsanlegg

Det er ulike idrettsanlegg, med ulike krav til standard og utforming. Det har betydning bl.a. i forhold til støtte- og tilskuddsordningene. De såkalte *nærmiljøanleggene* defineres som anlegg allment tilgjengelig for egenorganisert trening. *De ordinære anleggene* har mulighet for konkurranser og treningsopplegg for ulike idrettsorganisasjoner. I østfold finnes bl.a. regionale anlegg, som tilfredsstillende nødvendige krav for profesjonell idrettsutøvelse. *Nasjonale anlegg* skal ivareta behov for idrettskonkurranser på nasjonalt og internasjonalt nivå.

2.5 Friluftsområder og friområder

Fellesbetegnelser på grønne områder som er tilgjengelig for allmennhetens fri ferdsel.

2.6 Kulturbygg

Lokale kulturbygg er fellesbenevnelsen for samfunnshus, kulturhus, grendehus, bygdetun, allaktivitetshus, bydelshus og organisasjonseide forsamlingshus. De skal fungere som et kulturelt og sosialt møtested for lokalsamfunnet for alle alders- og befolkningsgrupper og for all lovlig organisasjons- og kulturvirksomhet.

Lokale kulturbygg vil ofte være samlokalisert med andre typer lokaler. Dette kan være skoler, barnehager, idrettsanlegg, bibliotek, næringslokaler m.m.

2.7 Barn og voksne

Barn er i aldersgruppen 6-15 år. *Ungdom* er i alderskategorien 16-19 og *Voksne* er over 20 år.

3 MÅL

3.1 Statlige mål og satsningsområder

For å forsøke å motvirke den fallende tendensen, er det fra statlig hold iverksatt en rekke tiltak for å stimulere idretts og friluftsliv. Her vektlegges at alle skal gis mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselsfremmende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og naturen forøvrig.

Stortingsmelding 39 “Friluftsliv meldingen” 2000-2001

Mål:

“Ønsket om naturkontakt og naturoppleving er karaktertrekk som kanskje klarast skil friluftsliv frå andre nærliggjande fritidsaktivitetar. Desse er sjølve grunnstamma i friluftslivet, men også kontakt med kulturminne og kulturmiljø er viktige faktorar. Ein legg òg vekt på fysisk aktiv og miljøvennleg utøving. I dag har folk endå meir reelle behov for periodevis fråvere av stress, støy og motorbruk anten det skjer i urørt natur eller i område som er meir påverka av menneske”.

Satsingsområder og mål er beskrevet slik:

“Alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen elles.

Nasjonale resultatmål:

- Friluftsliv basert på allemannsretten skal haldast i hevd i alle lag av befolkninga.
- Barn og unge skal få høve til å utvikle dugleik i friluftsliv.
- Område av verdi for friluftslivet skal sikrast slik at det fremjar miljøvennleg ferdsel, opphald og hausting, og at naturgrunlaget blir teke vare på.
- Ved bustader, skular og barnehagar skal det vere god tilgang til trygg ferdsel, leik og annan aktivitet i ein variert og samanhengande grøntstruktur med gode samband til omkringliggjande naturområde.
- Dei to første, nasjonale måla er aktivitetsorienterte og *vil fremje sjølve utøvinga av friluftsliv*, mens dei to neste skal medverke til å *dekkje dei arealbehov friluftslivet har*. Målgruppa barn og unge er gitt særleg prioritet. Den aktivitetskapande verksemda blir teken hand om av dei frivillige organisasjonane, skulen og barnehagane, mens det å sikre arealbehovet til friluftslivet i hovudsak er sett på som ei reint offentleg oppgåve”.

Stortingsmelding 26 , ”Den norske idrettsmodellen” 2012-2013

Overordnede mål:

Statens overordnede mål med idrettspolitikken kan sammenfattes i visjonen *idrett og fysisk aktivitet for alle*. Idrett og fysisk aktivitet for alle innebærer at staten gjennom sin

virkemiddelbruk skal legge til rette for at alle som ønsker det skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet.

Med idrett forstås i denne sammenheng trening og konkurransevirkosomhet i den organiserte idretten. Fysisk aktivitet refererer til egenorganiserte trenings- og mosjonsaktiviteter. I tillegg er det et mål å stimulere til fysisk aktivitet i form av friluftsliv. Fysisk aktivitet kan selvsagt utøves i en rekke andre sammenhenger enn det som inngår i definisjonen over. For det forebyggende helsearbeidet vil eksempelvis omfanget av fysisk aktivitet i hverdagen være av minst like stor betydning som treningsaktiviteter.”

Viktige satsingsområder:

Regjeringen vil legge særlig vekt på noen viktige satsingsområder for den statlige idrettspolitikken de kommende årene:

- Økt satsing på anlegg for idrett og egenorganisert fysisk aktivitet, herunder friluftsliv.
- Særskilt satsing på idrettsanlegg i storbyer og pressområder.
- Bidra til å skape gode rammebetingelser for den organiserte idretten slik at den er i stand til å opprettholde og videreutvikle sine primæraktiviteter.
- Økt satsing på ungdomsidrett. Satsingen på ungdom vil avspeiles i både anleggs- og aktivitetspolitikken.
- Sikre gode rammebetingelser for barneidretten.
- Bidra til å videreutvikle toppidretten innenfor faglig og etisk forsvarlige rammer, og som bidrar til en positiv prestasjonskultur som kan ha overføringsverdi til andre samfunnsområder.
- Legge til rette for egenorganisert fysisk aktivitet og friluftsliv.
- Målrettet satsing for å nå inaktive.
- Bidra til et godt aktivitetstilbud for grupper med behov for særlig tilrettelegging.
- Bidra til å opprettholde og utvikle idretten som en viktig arena for inkludering.”

3.2 Fylkeskommunale mål og satsningsområder

Østfold mot 2050, 2009-2012

Visjon:

”**Grenseløse Østfold**”. Planen er bygd opp med utgangspunkt i 3 hovedtema: **Levekår og folkehelse – Verdiskaping – Miljø**

I planen er det gjennomgående et særskilt fokus på klima – og energi som er den viktigste globale utfordringen, mens **folkehelse** er en av Østfolds største utfordringer.

Med utgangspunkt i de 3 hovedtemaene er det formulert 3 langsiktige hovedmål for utviklingen i Østfold.

Mål for Levekår og folkehelse:

God livskvalitet for alle som bor i Østfold.

Mål for Verdiskaping:

Østfold skal være attraktiv for mennesker og kapital, og tilby et velfungerende arbeidsmarked med et bærekraftig næringsliv preget av innovasjon, kompetanse og samhandling.

Mål for Miljø:

Østfold skal være et fylke som ivaretar klima, natur og kulturlandskap, og som tar miljøhensyn i offentlig og privat sektor.

Regionalplan Fysisk aktivitet 2011 -2014

Planen beskriver og begrunner hvilke føringer som skal ligge til grunn for prioritering av de virkemidler østfoldsamfunnet har for å stimulere til økt fysisk aktivitet – for flest mulig. Virkemidlene er av to hovedtyper:

- Økonomiske virkemidler, som spillemidler, statlige friluftsmidler og fylkeskommunale midler.
- Juridiske virkemidler som plan- og bygningsloven, relevante særlover og fylkesplanen.

Planen beskriver hvilke føringer som bør ligge til grunn for de økonomiske virkemidlene fylkeskommunen er satt til å forvalte, både når det gjelder fordeling av statlige midler og disponering av egne midler.

Planen gir føringer for hensyn som bør tas i kommunale planer, både i samfunnsdelen og i arealplanlegging.

Planen er delt i to ; del A: Friluftsliv og del B: Idrett.

Del A: Friluftsliv

Friluftsliv er en del av vår kultur, koster lite å tilrettelegge og har potensial til å aktivisere mange. I flere overordnede statlige styringsdokumenter uttrykkes det tydelig at fysisk inaktivitet er i ferd med å bli framtidens store helseproblem. Sosiale ulikheter med hensyn til livsstil er en viktig utfordring for samfunnet. Friluftsliv er en av de viktigste satsningsområder for å øke fysisk aktivitet og styrke folkehelsen.

Mål friluftsliv:

Alle i Østfold skal ha mulighet til friluftsliv som helsebringende, trivselsfremmende og miljøvennlig aktivitet, i nærmiljøet og i naturen ellers.

I folkehelsearbeidet skal friluftsliv ha en sentral plass utviklingen av Østfoldsamfunnet, og friluftsliv skal være et viktig tema i samfunnsdebatten og på den politiske dagsorden.

Miljødepartementet, som statlig organ, har følgende hovedkriterier som skal være bærende for friluftslivet:

- Skal være helsebringende

- Skal være miljøvennlig
- Styrke allemannsretten
- Naturområder i og ved byer og tettsteder er svært viktige arealer å prioritere for å sikre friluftsliv som en aktivitet for alle.

Del B: Idrett

Det er en målsetning for idretten at alle skal kunne delta. Dette vil i noen tilfeller kreve spesiell tilrettelegging, og målet er å føre en idrettspolitik som følger prinsippene om universell utforming. Universell utforming skal være et gjennomgående prinsipp, men i handlingsprogrammet for idretten har det særlig fått fokus under “Anlegg og områder for fysisk aktivitet”.

Planen har et handlingsprogram for idretten og er bygd opp med tre fokusområder:

- **aktivitetsfremmende tiltak**
- **anlegg og områder for fysisk aktivitet**
- **programsatsing i Østfold**

Mål for Aktivitetsfremmende tiltak:

- Folkehelseperspektivet er med i all planlegging
- Øke den fysiske aktiviteten blant barn og ungdom i Østfold
- Bevare frivilligheten i Østfold-idretten
- Styrke idrettens organisasjon på kommunalt nivå
- Gi utviklingsmuligheter for talenter innen idrett og som kan hevde seg i toppen av norsk idrett og legge til rette for idrett/ utdanning
- Gi mennesker som står utenfor arbeidslivet mulighet til å delta i et aktivitetstilbud
- Etablere ”Verdens beste idrettsregion” for og mellom følgende brukergrupper på norsk og svensk side; idrettsforeninger, ungdom og ungdomsledere, inaktive voksne og aktuelle samarbeidspartnere (skole, foretak, kommuner) og folkehelseprosjekter i samarbeid med næringslivet
- All ungdom gis et fysisk aktivitetstilbud – uansett tilknytning til organisasjoner

Anlegg og områder for fysisk aktivitet:

Planlegging av anlegg for idrett og friluftsliv skal gå inn som en naturlig del av planprosessen sammen med andre arealkrevende tiltak. Det må derfor legges særlig vekt på nåværende og framtidig utbyggingsmønstre når det gjelder boliger, skole, friområder og trafikkanlegg m.v. Det er viktig å samordne planleggingen av friluftsliv- og idrettsanlegg i skog og mark slik at sammenfallende behov og ressurser utnyttes. Sambruk og flerbruk er stikkord i denne sammenhengen.

Det må legges vekt på interkommunalt samarbeid på basis av regionale behovsvurderinger når det heretter skal gis støtte til bygging av større anlegg innenfor planperioden.

Mål for Anlegg og områder for fysisk aktivitet:

- Gjennomføre partnerskapsmodellen i alle tilbud
- Nærmiljøanlegg og rehabilitering av eksisterende idrettsanlegg skal prioriteres

- Idretts- og friluftsanlegg skal planlegges sammen for å få til felles enhetlige løsninger
- Det skal skje en samordning mellom kommunene når større anlegg skal bygges
- Behovsanalyse skal legges til grunn for utbygging/prioritering
- Det skal tilrettelegges for utvidet bruk av eksisterende og nye anlegg
- Tilgjengeligheten skal økes for rullestolbrukere og andre med nedsatt funksjonsevne
- Det skal stilles krav til at kommunale arealplaner sikrer tilstrekkelige områder til idrett og friluftsliv

Fokusområder under “anlegg og områder for fysisk aktivitet”

- **Universell utforming:**

Prinsipper for universell utforming skal legges til grunn i utformingen av bygninger og uteområder. Planlegging, prioritering og gjennomføring av tiltak må skje i samarbeid med råd /organisasjoner for funksjonshemmede.

Mål:

Det skal legges til rette for at alle i Østfold kan drive med idrett- uavhengig av funksjonsnivå

- **Skyteanlegg:**

Østfold har mange skyteanlegg av ulike kategorier. Det er gjennomført og planlagt relativt mange skytteranlegg med elektroniske skiver. Planen beskriver et klart behov for å koordinere utbyggingsvirksomheten, ikke minst med tanke på de miljømessige konsekvenser som utbygging vil kunne medføre for bolig- og friluftsområder. Fylkesplanen 2009-2012 foreslår gjennom et eget handlingsprogram en styrt samordning av de mange uteanleggene med samling om noen få større regionale anlegg. Eventuelle nye anlegg og anleggsenheter bør vurderes lagt til eksisterende større baner. Baner som er modne for rehabilitering bør vurderes nedlagt, eller samordnet med større eksisterende eller flyttet til et utpekt område for miljøbelastende anlegg.

Mål:

Samordne uteanleggene til noen få regionale anlegg.

- **Motorsportanlegg:**

Østfold har i dag 13 motorsportanlegg. Av miljømessige hensyn bør lokalisering av anlegg for motorsport samles på utpekte steder i fylket. Alle anlegg av disse kategoriene gis særskilt konsekvensvurdering på bakgrunn av regionale og miljømessige betraktninger før spillemidler kan gis.

Mål:

Samle anlegg for motorsport på utpekte steder i fylket.

Mål for Programsatsning i Østfold:

Aktuelle kommuner og anleggssøkere orienterer seg om eventuell mulighet for å komme i betraktning for 2010 og eventuelt fornyet programsatsing for 2011-2014.

Det satses på følgende:

- Idrettshaller med tilleggsfunksjoner tilrettelagt for mindre idretter
- Prosjekter som gir gode kombinasjonsløsninger ved samlokalisering
- Svømmehaller med minimum 25m basseng
- Anlegg for nye idretter og aktiviteter
- Andre prioriterte prosjekter

Kriterier for programsatsningen:

- Spillemidler tildelt under programmet kommer i tillegg til ordinære spillemidler
- Som hovedregel skal byggestart for anlegget være senest to år etter at tilsagn om ekstraordinære spillemidler er gitt
- Kommuner sender søknader til fylkeskommunen
- Fylkeskommunen samordner søknader fra kommunen i eget fylke og oversender søknadene til Kulturdepartementet innen søknadsfristen

Fokusområder for programsatsingen:

- **Svømmehaller:**

Det er registrert 36 svømmeanlegg i Østfold. De aller fleste bygd på 60- og 70 tallet. Flere av anleggene er rehabilitert, men mange gjenstår. Det er fortsatt behov for nye svømmehaller i Østfold og rehabilitering av eksisterende anlegg. Kulturdepartementet har de siste årene prioritert svømmeanlegg gjennom programsatsningen.

Mål:

-Fylkets svømmehaller skal tilfredsstillende en akseptabel standard hva angår vannkvalitet og bruk

-Kystfylket Østfold må ta høyde for at det er tilstrekkelig antall anlegg for svømme- og livberging som holder kvalitetsmessig god standard

Strategi:

-Kommunene ber svømmehalleiere om å foreta en gjennomgang av sine anlegg i samsvar med forutsetninger og retningslinjer for en standardheving

- **Interkommunale anlegg:**

Departementet åpner for muligheten til å søke om ekstra tilskudd til større interkommunale idrettsanlegg på gitt vilkår.

Mål:

-Å få tilsagn om tilskudd på anlegg som faller inn under ordningen

Strategi:

-Drøfte aktuelle interkommunale/ regionale anlegg med aktuelle kommuner

- **Flerbrukshaller:**

Det er bygd 37 flerbrukshaller i Østfold ved bruk av spillemidler. I tillegg kommer en håndfull haller uten spillemidler. Flerbrukshallene er anvendbare til mange aktiviteter og idretter, også for barn og unge. Denne type haller har derfor blitt prioritert av mange kommuner. De mange små idretter har tilpasset seg flerbrukshaller. I departementets satsningsprogram er det derfor åpnet for at flerbrukshaller bygges med tilleggslokaler for de mindre idrettene.

Mål:

Gi mindre idretter tilpassede lokaler i tilknytning til flerbrukshaller

Strategi:

- Øke tilskuddsmulighetene for tilleggslokaler i flerbrukshaller
- Rette oppmerksomheten på anleggsbehovene for de mindre idretter

3.3 Folkehelse

Stortingsmelding 34 (2012-2013) “Folkehelsemeldingen”

Mål:

”Økt fysisk aktivitet er et sentralt virkemiddel for å bedre folks fysiske helse. Særlig viktig er samordningen av idrett og friluftsliv med tanke på friluftsområdenes betydning for fysisk aktivitet.

Stimulere til levende lokalsamfunn der helse, miljø og kultur ses i sammenheng.

Stimulere frivillige organisasjoner til å aktivisere barn og ungdom.”

Oppsummert viser sentrale utviklingstrekk at det er behov for en helhetlig gjennomgang av den statlige idrettspolitikken, for å legge til rette slik at alle som ønsker kan drive idrett og fysisk aktivitet.

Regional plan for folkehelse i Østfold 2012 – 2015

Folkehelseplanens fire temaer gjenspeiles i visjonen: **Visjonen om det trygge, sunne, levende og rettferdige Østfold.**

Hovedmål:

Folkehelsearbeidet i Østfold skal bidra til at forebyggende og helsefremmende arbeid gir positive resultater for den enkelte og for samfunnet. Østfold skal bli et ledende fylke i å utjevne sosiale helseforskjeller.

3.4 Østfold idrettskrets mål og satsningsområder

Strategiplan for perioden 2008 - 2011

Visjon- *“Idrett for alle”*

Østfold Idrettskrets (ØIK) skal bidra til å sikre norsk idretts overordnede visjon “Idrett for alle” for alle gjennom å arbeide for en åpne og inkluderende idrett.

ØIK skal arbeide for at befolkningen i fylket gis mulighet til å utøve idrett og fysisk aktivitet i sunne former ut fra ønsker, behov og forutsetninger.

Mål- *“En åpen og inkluderende idrett”*

- Målet bygger på verdier som integritet, likeverd, toleranse, forståelse og respekt.
- En “åpen og inkluderende idrett” må først og fremst realiseres i idrettslagene som er selve fundamentet for all idrettsaktivitet og fellesskap.
- En “åpne og inkluderende idrett” vil utfordre den framtidige leder- og trenerrollen i forhold til verdier, holdninger, kunnskap, praktiske og sosiale ferdigheter.
- Ledere og trenere i idrettslaget har et spesielt ansvar for å skape gode miljøer og utvikle idrettslagene som en sosial og inkluderende arena, og være med på å tilrettelegge for aktivitet preget av glede, fellesskap, helse og ærlighet.
- Det å ivareta viljen til frivillig innsats er avgjørende for at idretten fortsatt skal blomstre og utvikle seg.

En “åpen og inkluderende idrett” handler om:

- Gi flere barn, ungdom og voksne et bedre tilbud
- Inkludere grupper som ikke finner seg godt nok til rette i idrettslagene
- Vise respekt for menneskeverdet og sikre like muligheter for vekst og utvikling
- Øke det frivillige engasjementet og den lokale verdiskapning

Mål- for videre anleggsutvikling:

- ØIK skal arbeide for å bedre idrettslagenes anleggsforhold i samarbeid med alle særkretser og idrettsråd i Østfold, også til beste for egenorganisert aktivitet.
- Utbyggingen av idrettsanlegg er i stor grad avhengig av spillemidlene. Behovet for ytterligere spillemidler til anlegg er stort, og det er betydelig udekket behov for å få realisert normal anleggsutbygging i fylket.
- For å sikre at spillemidlene blir brukt mest mulig effektivt, bør idretten få større medbestemmelse i anvendelsen av disse midlene.

- Fokus skal ligge på idrettsanlegg med stort brukerpotensiale og flerbruksanlegg, således vil idrettens mangfold i betydelig grad være med å legge premisser for utforming av de fremtidige idrettsanlegg.
- Medvirke til prosesser som sikrer mangfold innen idretten, ved at mindre idretter også får innflytelse for å kunne utvikle sine anleggsbehov.
- Lokalisering av idrettslagene bør være i lokalmiljø/nærmiljø der barn og unge bor, spesielt nærmiljøanlegg. Således vil anleggene kunne bli viktige sosiale møteplasser, hvor barn og unges interesser og behov blir ivaretatt.

3.5 Kommunale mål og satsningsområder

3.5.1 Kommuneplan for Marker 2005 – 2017

Kommuneplanens overordnede mål og visjoner:

- Marker kommune skal tilby sine innbyggere trygge livsløpsbetingelser i et robust samfunn som prioriterer sikkerhet, miljø og kultur. Marker kommune skal være en av østlandets beste bokommuner. Det skal være lave terskler for næringsetablering og fremtidige arealer til næringsvirksomhet skal sikres.
- Et mål og en rettesnor for planlegging og styring av Markersamfunnet skal være en befolkningsvekst på 1000 personer i 12-årsperioden.

Under de enkelte kapitlene vil en finne målsettinger som berører idrett og friluft.

Næring/turisme

- Marker kommune skal bidra til å gjøre regionen vår attraktiv slik at folk finner seg til rette og trives
- Marker kommune skal styre utviklingen mot at menneskene og de naturgitte ressursene er i sentrum
- Opplevelsestilbud skal prioriteres som utviklingsområde

Kultur og fritid

- Bidra til å fremme livskvalitet slik at Marker blir en god og attraktiv bo- og oppvekstkommune.
- Stimulere til et allsidig kulturliv som fremmer lysten til egenaktivitet,....
- .....styrke det frivillige kulturarbeidet, gjøre kulturtilbudene tilgjengelige for alle grupper, uavhengig av økonomisk evne, alder eller andre forutsetninger.

Miljø

Marker kommune skal ved et sektorovergripende miljøvern arbeide for å bevare naturens mangfold, sørge for en fremtidsrettet bruk av natur- og kulturmiljøene og fremme befolkningens livskvalitet.

Arealdisponeringen og tilgjengeligheten til vassdraget er viktig fremover, samt at vannkvaliteten må bedres. En vil også tilrettelegge med leirplasser langs vassdraget og vedlikeholde stinettet i skogområdene.

Haldenvassdraget har stor betydning for rekreasjon og friluftsliv. Miljøkvalitetene som Haldenvassdraget tilfører Marker i form av opplevelser og trivsel for innbyggere og turister er svært verdifulle.

3.5.2 Kommunedelplan Ørje 2007-2019

Momenter som er oppført i planen som har betydning for økt fysisk aktivitet

- ferdsels- og grøntkorridorer mellom sentrum og boligområder utenfor sikres
- i forhold til biologisk mangfold, rekreasjon og / eller estetikk bevares de naturpregede områdene
- større vektlegging av universell utforming av nye bygg, uterom og ferdselsårer

Planen har disse delmålene:

- styrke sentrum i Ørje som en kjerne i tettstedet Ørje
- sikre energisparende løsninger og tilstrebe miljøvennlige energikilder i alle nye bygg og anlegg
- skape gode trafikale løsninger og forbedre eksisterende ferdselsårer
- vektlegge universell utforming – tilgjengelighet for alle ved all utbygging og sentrumsutvikling
- ta hensyn til eksisterende arkitektur, kulturmiljøer, bygninger og anlegg med lokalhistorisk verdi
- skape og ivareta nye arenaer for utøvelse av kunst og kultur
- ivareta grønnstruktur for lek, rekreasjon og opplevelser
- ta hensyn til estetikk og biologisk mangfold
- sikre Haldenvassdraget og strandsonen mot vassdraget
- utvikle et sentrum med god tilgjengelighet for alle og større aktivitet og vitalitet
- skape nye landskapsrom og byrom i sentrum av Ørje
- fortetting i gamle sentrum, spesielt med boliger
- tilrettelegge for attraktive arenaer der nærings-, kultur- og handelsliv kan utøves

3.5.3 Plan for folkehelsearbeidet i Marker kommune 2013 – 2017

Folkehelsearbeid foregår i mange situasjoner og sammenhenger i alle avdelinger innen kommunen. Det utføres både gjennom daglig arbeid i kommunen og av frivillige lag og foreninger. Dette arbeidet kan både systemiseres og koordineres. Ved et formalisert samarbeid innad i kommunen, mellom kommunen og frivillige lag og foreninger og mellom kommuner kan man dra enda større nytte av felles erfaringer

og kompetanse. Det vil også gi muligheter for å utnytte tilskudds- og finansieringsmuligheter som folkehelseprogrammet gir både direkte og indirekte.

Mål:

- Fremme en helhetstenkning der forebyggende og helsefremmende strategier og aktiviteter er med i planleggingen
- Mobilisere nærmiljøet til innsats
- Bygge opp kunnskap om folkehelsearbeid
- Utarbeide metoder for å måle og dokumentere effekten av innsatsen

Delmål:

- Arbeide for tilrettelegging av fysisk aktivitet i hele kommunen
- Arbeide for å utjevne sosiale forskjeller
- Arbeide for at folkehelseperspektivet blir ivaretatt ved all kommunal planlegging

3.5.4 Oppvekstplan barn og unge i Marker kommune

Målsettinger for barn og ungdom i Marker kommune:

- Marker skal være et mangfoldig og levende lokalsamfunn der barn og unge trives
- Barn og unge i Marker skal ha gode muligheter til utvikling ut fra sitt eget potensial, uavhengig av foreldrenes økonomi, utdanning eller bakgrunn
- Barn og unge i Marker skal kunne utvikle seg til selvstendige individer som tar ansvar for sine egne handlinger og deltar aktivt for å forme egen framtid
- Alle foreldre i Marker prioriterer sine barn og legger til rette for deres utvikling

3.6 Lokale mål for lag og foreninger

Marker kommune har en rekke frivillige organisasjoner som gjør en stor innsats for kulturlivet i Marker.

Marker idrettsråd er et samordningsorgan for idrettslagene i kommunen. Det velges av lagene selv for å samordne, prioritere, fremme og følge opp lagenes interesser, ønsker og behov overfor kommunen og koordinere virksomheten lagene imellom.

Marker sang- og musikkråd har en tilsvarende funksjon på sitt område.

Oversikten under viser at det er et bredt tilbud aktiviteter som lag og foreninger kan tilby innbyggerne i Marker kommune. De har behov for anlegg og lokaler til sine aktiviteter.

Lag og foreninger i Marker:

Idrett og friluft:

Rødenes Skytterlag

Ørje pistolklubb

Marker jeger og fiskeforening

Ørje Idrettslag

Øymark Skytterlag

Rødenes Idrettslag
Marker o-lag
Øymark jeger- og fiskerforening
Marker Sportsfiskerklubb
KRIK
Marker kjøre- og rideklubb
Marker Sykkelklubb

Sang og musikk:

MarkCanto
Slusebrass
Jeriko Ungdomskor
Ørje Barnegospel/HOPE

Søndagsskoler:

Stikle Søndagsskole
Ørje Bedehus Søndagsskole

Barnelag:

Stikle Barneforening
VIP, Filadelfia
Stjernen Barneforening
Onsdagsklubben
Marker Speider
Vestsiden Barneforening
NONSTOP
Småbarnstreffet Ørje Kirke
Kristen Barneklubb

Ungdomslag:

Torsdagsklubben
Rødenes 4H
Stjerna 4H
Aursmark BU
Jeriko ungdomsklubb

Diverse foreninger:

Radio 5 avd. Marker
Marker pensjonistforening
Venneforeningen Tyndelsrudtunet
Krogsundsfergens venneforening
Jørnehaugens venner
Venneforeningen D/S ”Engebret Soot”
Marker fotoklubb
Marker historielag
Marker teaterselskap

Marker hundeklubb
Basmo-komitéen
Rødenes Bygdekvinnelag
Øymark Bygdekvinnelag
Øymark og Rødenes travselskap
Rødenes sanitetsforening
Grenseaksjonen for Afrika
Haldenvassdragets Kanalmuseum, venneforeningen
Lihammern Vel
Marker Røde kors

4 STATUS

4.1 Om Marker kommune

Marker er grensekommune og ligger nordøst i Østfold fylke. Den grenser til Aremark i syd, Rakkestad og Eidsberg i vest og til Aurskog-Høland og Rømskog i nord. Haldenvassdraget deler kommunen på langs, men E18 passerer Marker i øst-vest retning. Marker har Norges nest største grenseovergang. Kommunesenteret Ørje ligger i knutepunktet E18 og Haldenkanalen.

4.1.1 Folketall

Pr. 01.01.2013 var det 3 587 innbyggere i kommunen. Tabellen nedenfor viser befolkningsstrukturen i prosent for Marker kommune pr. 01.01.13. Det fremgår at Marker har en betydelig høyere andel eldre over 67 år enn landsgjennomsnittet.

	Kommunen	Fylket	Landet
Andel barn og unge 0-15 år	17,7	19,1	19,6
Andel eldre 67 år og over	18,4	14,7	13,3

4.1.2 Arealfordeling

Marker kommune har et areal på i alt 413 km². Av dette er 74,3 % skog, 10,9 % vann, 9,9 % jordbruk og 4,9 % annet areal. Dette gir store muligheter for et allsidig friluftsliv i Marker kommune. Turterrenget ligger rett utenfor stuedøra for de fleste innbyggere. Det er mange muligheter for både tilrettelagte aktiviteter og/eller aktiviteter på eget initiativ

4.2 Idrettsanlegg

Oversikt over anlegg i Marker ligger som vedlegg sammen med planen.

4.2.1 Idrettsanlegg.no

På nettadressen www.idrettsanlegg.no er alle anlegg som det er søkt spillemidler til registrert. I anleggsregisteret er anleggene delt inn i; klasser (nasjonalanlegg, ordinære idrettsanlegg og nærmiljøanlegg), kategorier (fotballanlegg, skianlegg, motorsportanlegg osv) og ulike anleggstyper (kunstgressbane, hoppbakke, go-cart osv).

Det er en forutsetning for at søkere kan motta stønad, at anlegget er oppført i registeret. Fra og med 2008 skal alle søknader med vedlegg leveres elektronisk på denne nettadressen.

4.3 Kulturbygg

I Marker kommune er det en rekke bygg som brukes til kulturformål. Det gjelder både offentlige og private bygg.

Marker rådhus

Rådhuset har lokaler som brukes til bl.a. kulturaktiviteter. Det inneholder bl.a.: Samfunnssal, kommunestyresal, div. møterom og bibliotek. Kinoen har sitt tilhold her. Frivilligsentralen har sine lokaliteter i rådhuset. Ellers er det en del foreninger som har sine møter her.

Marker skole

Kulturskolen bruker klasserom til instrumentundervisning på ettermiddag. Gymsal leies ut til fysisk aktivitet på ettermiddag og kveld. Badet i ungdomsskolen er åpent for publikum et visst antall uker i året.

Det er fri leie av lokaler i rådhuset og i skolene for følgende grupper: barne- og ungdomslag, sang- og musikkforeninger, teaterlaget og idrettslagene og pensjonistforeninger. Dessuten er det fri leie for bruk av skytebanen i rådhuset.

Idrettshallen

I idrettshallen er det flere lokaler som kan brukes til annet enn idrettsaktiviteter: loftet, ett møterom og resepsjonen.

Ungdommens Kulturhus

Huset ligger på Ørjetun og består av aktiviteter som, musikk/øvingsrom, konserter, scener, teaterrom, dansesal, klatrevegg innvendig og utvendig, kjøkken. Aktivitetsrom med PC'er, biljard etc. Et hus for og med ungdom.

Klubbhus

Klubbhusene i Marker idrettspark og til Marker Jeger- og fiskerforening kan brukes til møtevirksomhet.

Grendehus

Det er fire grendehus i Marker, én på hver side av de to sjøene; Rødenessjøen og Øymarksjøen. Søgård nedlagte skole er kommunal, mens grendehusene Otteid, Vestheim og Bondestua er andelslag.

Ørje Brug

Mesteparten av Ørje Brug er tatt i bruk til kulturformål. Både Wanggården og Lundinstua brukes til møtevirksomhet og utstillinger. Brugshallen brukes til forskjellige typer arrangementer, mens museums utstillingen holder til i fabrikkhallen. I Galleriet og Tørka holdes det møter og kulturkvelder. I lagerhallen pågår restaurering av dampbåter.

Marker historielag bruker et par av uthusene til utstillingsformål. Det er 8 utleie leiligheter på området. Stiftelsen Haldenvassdragets Kanalmuseum eier Ørje Brug.

Leirsteder

Det er to leirsteder i Marker. Begge tilhører kristelige organisasjoner. Sjøglimt tilhører Normisjon, Ytterbølsenteret tilhører Frikirken i Halden.

Kirkene

Kirkene blir brukt til konserter. Vi har 4 kirker i kommunen: Rødenes, Klund, Ørje og Øymark kirke.

Bedehus

Det fins en rekke bedehus o. l. som også blir brukt til kulturaktiviteter. Det er spesielt barneforeningene som har sine aktiviteter i bedehusene. Det er de enkelte menighetene som eier disse husene.

- Stikle bedehus
- Øymark misjonshus
- Ørje bedehus
- Filadelfia, Ørje
- Klund bedehus
- Ulfsby bedehus

For å kunne motta statstilskudd må kulturhusene være åpne for all lovlig kultur- og organisasjonsvirksomhet. Det vil i praksis si at verken kirkene eller bedehusene vil kunne motta statstilskudd til kulturbygg.

OVERSIKT OVER EKSISTERENDE KULTURBYGG

Navn	Eier	byggeår	Restaurert	Bruksareal i m2	Sitteplasser uten/m.bord	Rullestoltilgj./toalett	Utleie/bruk pr.år	Spesielle kommentarer
Marker rådhus	Marker kommune	1978		Samfunnssal Kom.styresal Møterom I–II Ungdomssal Biblioteket	400-240 130- 75 55-33 115-67	ja/ja ja/ja ja/ja ja/ja		
Marker skole	Marker kommune	1969	1979	Gymsal "Kjeller'n" heimkunnskapsrom tekstil klasse/grupperom	300/130 150/100	ja/nei nei	Tils. ca. 400 g. i 2000.	
Markerhallen	Marker kommune	1996	-	Storsalen 1000 m2 Tribune Loftsrom Møterom Vestibyle	1600-700 350 100	ja/ja nei nei ja/ja ja/ja		
Ørjetun	Marker kommune	1900		Ungdommens kulturhus Speiderhuset Kommandantboligen	582	nei nei nei		
Klubbhus: Marker idrettspark	Marker kommune	1983		Ca. 200		ja		
Søbybanen	Marker Jeger/fiskerfor.	1980-t.		Ca. 100		nei		
Grendehus: Søgård nedl.skole	Marker kommune	1890-95	1970	140		nei		
Otteid grendehus						nei		

Vestheim grendehus	A/L Vestheim	1988-89		310 m2	90-70	ja/ja	80 g.	
Bondestua	A/L Bondestua	1934	1996	370 m2	180	ja/ja	50 g.	
Ørje Brug	Haldenvassdragets Kanalmuseum	1897	1999/00	Brukshallen m2 Lundinstua Wanggården Galleriet	180/100 40/30 30/30	ja/ja ja/nei nei ja		
Leirsteder: Sjøglimt	Normisjon					ja		90 overnattingsplasser
Ytterbølsenteret	Evang. Luth.Frikirke	1989		500 m2	140-60	ja/ja	25 helger	30 overnattingsplasser
Kirkene: Rødenes	Rødenes Sokn v/menighetsrådet	1200		160 m2	220	ja/nei	50	
Klund	Klund Sokn v/menighetsrådet	1888		140 m2	230	nei/ja	35	
Ørje	Ørje Sokn v/menighetsrådet	1931	1981	776 m2	350-100	ja/ja	210	
Øymark	Øymark Sokn v/menighetsrådet	1879		390 m2	450-20	ja/ja	80	
Bedehus og lignende:								
Stikle bedehus	Norsk Luth. Misjonss,	1971	1988	180 m2	120-80	ja/ja	130	
Øymark misjonshus	Øymark Indremisj.	1958	2000	420 m2	120-120	ja/ja	80	
Ørje bedehus	Ørje Misjonsmenighet	1889	1984	260 m2	130-90	ja/nei	80	
Filadelfia, Ørje	Pinsemenigheten	1967	1983-84	543 m2	120-85/90	ja/nei	250	
Klund bedehus	Klund Misjonsmenighet	1921	ca. 1985	310 m2	130-50	ja/ja	25	
Ulfsby bedehus	Ulfsby Bedehusforening							

4.4 Friområder

Sikrede friområder:

En del områder er sikret gjennom kjøp eller avtaler slik at allmennheten har fått bedret tilgjengeligheten til vassdraget for bading, fiske eller utsetting av båter.

Haldenvassdraget: Husborn, Tangen, deler av Krogstادتjernet, Lihammern, Tjuvholmen og Seterøya. Stora Le: Trolløya, Østre Otteid og Østre Bakken. Kolbjørnsviksjøen.

Andre opparbeidede plasser:

Foruten de sikrede plassene er det gjennom avtale tilrettelagt med søppelstativer og toaletter på følgende steder:

Haldenvassdraget: Kirkebyøya, Fløvika, Sauelauga, Lagunen, Ysterudbråten, store Sand og Ytterbølsenteret. Store Le: Skrommelholmene.

Vassdrag:

Både Haldenvassdraget og Stora Le er attraktive friluftsområder der man kan bade, fiske, kjøre båt eller padle.

Utsettingssteder for båter:

Haldenvassdraget: Høvleritomta, Ysterudvika og en enkel rampe ved Husborn
Store Le: Østre Otteid

4.5 Aktiviteter

Sommerløyper:

- Fjellaområdet - ca. 70 km i Marker.   Ansvar: Marker O-lag.

• Rundt Myrseter:	Ansvar: Hærland IL:
• Rundt ”Tavlene” (Herland-Basmo)	Ansvar: Marker Historielag
• ”Prestvegen” – fra Opsal til Rømskog.	Ansvar: Østfold historielag
• Flyktningeruter i Rødnes øst: Historielag	Ansvar: Rødnes IL / Marker
• Gamle stier til Sverige, Rødnes øst Historielag	Ansvar: Grunneierlag/Marker
• Otteidstien	Ansvar: Otteid grendehus
• Blåstien til Linnekleppen	Ansvar: Det norske Skogselskap
• ”Halsveien” (Årnes – Kjella)	Ansvar: Marker Historielag/O-laget
• Grensesømmen (Aremark – Rømskog)	Ansvar: Turistforeningen
• Over Kjølen	Ansvar: Over Kjølen AS
• Fortrunden	Ansvar: Marker Historielag/O-laget

Skiløyper:

Vi har to lysløyper, en i nordøstre Rødnes og en ved Ørje.

• Lysløype fra Korsmyra på Rødnesfjellet	Ansvar: Rødnes IL
• Lysløype fra Ørjetun.	Ansvar: Ørje IL
• Skiløyper i Vest-Fjella	Ansvar: Marker O-lag
• Kjølen sportssenter	Ansvar: Over Kjølen AS

Tur/orienteringskart:

• Turkart for Fjella.	Ansvar: Marker O-lag for Vestfjella.
• Vestfjella o-kart (Lie – Sjøglimt)	Ansvar: Marker O-lag
• Vindsknatten (øst for Linnekleppen)	Ansvar: Marker O-lag
• Sydrunden o-kart, Rødnes vest	Ansvar: Flaggtreff O-lag
• Nordrunden o-kart, Rødnes vest	Ansvar: Flaggtreff O-lag
• Turkart Rødnes øst – Sverige historielag.	Ansvar: Grunneierlag/Marker
• Nordre Mosebyneset	Ansvar: Marker O-lag
• Grensen	Ansvar: Over Kjølen AS

Gåveier/løyper:

- Lilleveien – Bommen – over Ørjeelven – til Ørje kursted
- Bommen – broen – Liødegård – østsiden av Lihammern (trenger opprustning)
- Fortrunden om Nordre Fort ev. videre om Hesthaug og lysløypa tilbake til hovedveien og om Søndre Fort.
- Kongeveien fra Østliveien og østover.
- Helgetjernrunden.
- Fra Høvleritomta til krysset Lilleveien - Storgata.
- Tangen – Ørjebroen – det gamle badet og til Neset.
- Kanalbrua til ”Den store stein”

Badeplasser:

- Lihammeren.
- Tangen
- Tjuvholmen
- Langnes
- Husborn
- Østre Otteid

Skøytebane:

- Tennisbanen på Moen sprøytes om vinteren. (privat initiativ)

Lekeplasser/områder:

- To lekeplasser i Lihammern, derav en med scansisløkke
- Lekeplass i Torpåsen øst
- Valhallområdet med hinderløype
- Rundt Marker skole med scansisløkke og sandvolleyballbane
- Området ved idrettshallen
- Scansisløkke Helgetjern øst
- Lekeplass Krogstadfeltet
- Aktivitetsplass ved Marker rådhus
- Skaterampe ved Marker idrettshall
- Volleyballbane Gjøngerud
- Fotballbane Gjøngerud

Opplevelsestier – reiseliv:

- Linnekleppen Natursti fra vei 105 (Strømfoss – Rakkestad) til Linnekleppen.
Ansvar: Det norske skogselskap
- Fortrunden Sti rundt Ørjefortene med utgangspunkt både ved E18 og ved Ørjetun.
Ansvar: Kommunen og Det Norske Skogselskap
- Otteid Sti i miljøet rundt Otteidkanalen. 3 løyper av ulik lengde.
Ansvar: Otteid grendehus
- Rødenes øst: Flyktningeruter/gamle veier til Sverige.
Ansvar: Rødenes IL, grunn-eiere og Marker historielag.
- Prestveien Fra Opsal til Rømskog.
Ansvar: Grunneierlagene/Historielaget.
- ”Halsveien” Den gamle Haldensveien fra Årnes til Kjella ved grensen til Rakkestad.
Ansvar: Marker historielag og Marker O-lag.
- Vittenberg Sti fra Rødenes prestegård til Vittenbergåsen batteri.
Ansvar: kommunen og Rødenes 4 H.

Andre tilrettelagte aktiviteter:

Det arrangeres i dag forskjellige trimtilbud for voksne i Marker utenom den organiserte idretten.

- Tjukkasgjengen   Ansvar: Marker frivilligsentral
- Trimgrupper   Ansvar: Fysioterapitjenesten i Marker kommune
- Trimgruppe   Ansvar: Marker bo- og servicesenter
- Old boys fotball

5 VIRKEMIDLER

Det er både juridiske og økonomiske virkemidler som er aktuelle i denne sammenheng. Friluftsløven, Plan- og bygningsloven, Naturvernloven, Kulturminneloven, Viltloven, Vassdragsloven og Motorferdselsloven er lover som kan komme til anvendelse. De viktigste økonomiske virkemidlene er spillemidler, kommunale tilskudd og mva-komp. I tillegg kan det finnes noen midler til friluftsliv og tilrettelegging for allmennheten gjennom Miljødirektoratets naturforvaltningsmidler og gjennom jordbruksavtalen.

5.1 Spillemidler

De økonomiske forutsetningene for statens anleggspolitikk er knyttet opp mot spillemidler. Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet er hjemlet i ”pengespilloven”. Overskuddet fra spillvirksomheten fordeles til idrettsformål, kulturformål og til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paraolympiske komité.

Spillemidlene fordeles på disse anleggstypene:

- Ordinære anlegg inkludert rehabilitering, der en kan søke om midler på inntil 1/3 av godkjent kostnad der maksimalt tilskuddsbeløp er kr. 1000 000 hvis ikke annet gjelder. Nedre grense for godkjent kostnad er kr. 150 000.
- Nærmiljøanlegg som er anlegg eller områder tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Det gis støtte med inntil 50 % av godkjent kostnad som er begrenset oppad til kr. 600.000. Nedre godkjent ramme er kr 50.000.

5.2 Kommunale tilskudd

Ved opparbeidelse eller rehabilitering av kommunale anlegg avsettes midler på investeringsbudsjettet. For anlegg i regi av andre utbyggere bidrar ofte kommunen med tilskudd.

I tillegg tildeles lag og foreninger årlig kulturmidler til drift. Tildelingskriteriene legger vekt på *aktivitetsnivå* og prioriterer *barn og unge under 20 år*. Dessuten er det anledning å søke støtte til enkelt arrangementer og lederopplæring.

5.3 Mva-komp

Alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler til idrettsanlegg, med unntak av kommuner/fylkeskommuner og kommunale foretak kan på grunnlag av anleggsregnskapet søkes om kompensasjon av merverdiavgift. Ordningen er rammestyr

det blir tildelt midler etter søknad innenfor den rammen Stortinget bevilger for det enkelte år.

6 EVALUERING AV DELPLAN FOR IDRETTS- OG FRILUFTSLIV I KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURBYGG OG FYSISK AKTIVITET 2010 – 2022

I planen som ble vedtatt den 15.12.2009, er det oppført både et handlingsprogram og en uprioritert liste over langsiktige behov - idrett og friluftsliv og behovet for lokaler til spesielle formål. Under planperioden har det ved rullering av handlingsprogrammet kommet til flere anlegg enn de som opprinnelig var med i handlingsprogrammet når planen ble vedtatt. Nedenfor følger oversikt over status for dette pr. 14. august 2013.

Evaluering av kortsiktig handlingsprogram

Anlegg/område	Status
IDRETTSANLEGG:	
Reguleringsplan Gjøngerud	Uløst
Kunstgressbane	Utført 2012
Utstyrshus, Marker O-lag	Utsatt
Skrommelholmene sikres	Uløst
Marker Folkebad	Uløst
Div. vedlikehold Marker Idrettspark	Noe utført
Klubbhus Ørje I.L, v/kunstgressbanen	Uløst
Bueskytterbane	Uløst
Over Kjølen ski-anlegg: - rulleskiløype	Uløst
Skiløype fra Grensa til Ørje	Uløst
Klubbhus- oppgradering MJFF	Uløst
Trapp / skeetbane MJFF	Uløst
Elektroniske skyteskiver og uttreksvifter – skytebanen i Rådhuset	Utført 2012
Utvidelse av skiløype, Kjølens Sportcenter	Utsatt
NÆRMILJØANLEGG:	
Over Kjølen ski-anlegg: - hoppbakke - turstier	Hoppbakke utført 2011
Tursti Mosebyneset	Uløst, men fått midler
Balløkke i Krokstadåsen	Endrede planer
Gapahuk i Fjella	Uløst
Lekeplass Lihammeren, Hammerveien	En del utført

Lekeplass Torpåsen	Bevilget noe kommunale midler 2013
Lekeplass Helgetjern	Bevilget noe kommunale midler 2013
Balløkke Mosebyneset	Uløst
Utbedring av grunn av nedre del av lekeplass i Joneløkkveien	delvis løst
Lys i akebakken, Bommen	Uløst
Sti Ørje-Gjølsjøen	Uløst
Aktivitetsplass i Krokstadfeltet	Uløst
Aktivitetsplass, Rådhuset	Løst 2013
Skateanlegg	Løst 2013
Vedlikehold ballbinge Helgetjern	Uløst
Ballbinge Helgetjern, nytt kunstgress	Uløst

Evaluering av langsiktig handlingsprogram 2010 – 2022 uprioritert liste

Den langsiktige planen inneholder anlegg som det er behov for, men som ennå ikke er blitt vurdert i kommunens økonomiplan.

Nr.	STED	BEHOV	STATUS 14.08.13
1	Marker Idrettspark	Diverse vedlikehold.: gressmatten, grusbane, gjerder, løpebane, garderobes og parkeringsplass	Noe løst
2	Marker Idrettspark	Tennisbanen flyttes hit	Uløst
3	Over Kjölen	Asfaltert lysløype for rulleski	Uløst
4	Over Kjölen –Ørje IL	Skiløype	Uløst
5	Marker folkebad	Garderobe funksjonshemmede	Uløst
6	Gjøngerud	Motorbane – reguleringsplan	Uløst
7	Friområdene, Skromlene Knollsøyene/Kirkebyøya Kolbjørnsvik	Sikre friområder	Kolbjørnsvik er sikret
8	Mosebyneset S	Lite løpskart	Uløst
9	Sentrumskart	Oppdatere o-kart for Ørje	Under utarbeidelse
10	Stort løpskart, Vestfjella	Behov for oppgradering og digitalisering av o-kart	Uløst
11	Ørjeelva-Lihammeren	Sti/løype	Mangler vedlikehold
12	Ørje Brug-Solstrand terr.	Sti/gangvei	Mangler klopper
13	Fjellstien-Torpkrysset	Sti/gangvei	Uløst
14	Ørje syd-Gjølsjøen	Sti til fugletårnet	Uløst
15	Solstrand terr.-Anonby	Gang/sykelsti langs Haldenveien	Uløst
16	Kilebu-Engerhagen	Gang/sykelsti langs Rødenesveien	Uløst
17	Langs Rødenessjøen syd	Gangveien fra Ysterudvika til Neset. Mangler bro over elven	Uløst

18	Tangen badeplass	Tilrettelegging for funksjonshemmede	Uløst
19	Tippsetta	Fiskeplass for funksjonshemmede	Uløst
20	Rødenes øst	Sikre lett tilgjengelig badeplass	Uløst
21	Rødenes nord	Utsettingsrampe for båter	Uløst
22	Øymark syd	Utsettingsrampe for båter	Uløst
23	Krokstادتjernet	Brygge og parkering	Uløst
24	Ørjeelva v/idrettsparken	Brygge og parkering. Se sak 6.	Uløst
25	Eldre boligfelt	Rydde/rehabiliterer lekeplasser	Bevilget noe midler i 2013
26	Hallen/skolen?	Klatre/buldreveg.	Uløst. Det er bygget buldreveg og klatreveg på UKH 2013.
27	Liødegården	Paintballbane.	Ikke aktuelt lengre
28	Søndre fort	Rappellering.	Ikke aktuelt lengre
29	Broketjern	Lavo	Uløst
30	Dammen ved bruket	Mulighet for å gå over.	Uløst
31	Ørje stadion	Kunstgressbane	Løst 2012
32	Pistolbane Rødser	Opprusting av elektroniske skiver. Overbygget på standplassen	Uløst, men elektroniske skiver i rådhuset
33	Jørnehaugen	Reguleringsplan motorsportanlegg	Uaktuelt

7 BEHOV

7.1 Idrettsanlegg

Marker kommune er relativt godt dekket når det gjelder idrettsanlegg. Marker Idrettspark og Over Kjölen AS er to flotte områder som en bør videreutvikle og satse på i forhold til oppretting av anlegg for flere aktiviteter. I tillegg må en følge opp de andre områdene i kommunen i forhold til opprustning og vedlikehold.

1. Rehabilitering av Marker idrettspark

Marker idrettspark og Krone stadion har gressbaner for fotballen. I tillegg fins det gress treningsfelt både på Krone og i Marker idrettspark. Marker Idrettspark har etter hvert kunnet tilby rimelig bra muligheter for de fleste friidrettsgrener. Det er over 20 år siden den ble anlagt, og løpebanen er ikke brukbar uten et nytt dekke. Noe vedlikehold er gjort på løpebanen i 2012. Toppdekket på grusbanen ble utbedret i 2004 og fikk lys i 2008. Etter at kunstgressbane ble anlagt på Ørje stadion i 2012 vil behovet for å bruke grusbanen bli langt mindre. I tillegg til det som er nevnt ovenfor bør følgende utbedres.

Hele idrettsparken trenger en opprustning:

- Parkeringsplass bør utbedres
- Belysning på parkeringsplass samt på veien opp til hovedveien
- Tribuner må gås over og vedlikeholdes.
- Opprusting av garderobene
- Generell rydding av trær/vegetasjon.
- Dekke på løpebane må utbedres

2. Nye tiltak Marker Idrettspark

- Lys i akebakken
- Utarbeide plan over aktivitetsanlegg for området.

- Tennisbane
- Treningsfelt for Marker hundeklubb
- Bueskytterbane
- Rulleskiløype

3. Ørje stadion

Kunstgressbane er etablert på Ørje stadion og ble åpnet høsten 2012. Banen er uten undervarme og er betegnet som hovedanlegget i Marker. Det skal være et anlegg for uorganisert virksomhet, skolen og aktiviteter tilknyttet idrettslagene.

Det må her etableres toalettforhold, pauserom og mulighet for kioskvirksomhet.

4. Tennisbanen

Her trengs et generelt vedlikehold på og rundt banen. Denne brukes også som skøytebane om vinteren. I forhold til vedlikeholdet av tennisbanen bør det ikke legges is på dekket. Tennisbanen bør av den grunn flyttes til Marker idrettspark.

5. Skøytebane

I dag finnes det skøytebane som driftes på dugnad. Det har kommet innspill om en kommunalt driftet skøytebane der en del av området har en ishockeybane med vant.

6. Hoppbakker

Det er anlagt hoppbakke på Over Kjølen. Det er ikke realistisk å tenke behov utover dette.

7. Marker folkebad

Marker folkebad trenger helrenovering, både ifht ventilasjon, varme, tilgjengelighet for alle. Det er ønskelig å gjenopprette tilbudet om varmbad og i den forbindelse må svømmeanlegget tilpasses dette. Marker folkebad er lite tilrettelagt for funksjonshemmede og dette kan løses ved å bygge et eget garderobeanlegg.

8. Tangen badeplass – tilgjengelighet for funksjonshemmede

Området bør gjøres mer tilgjengelig for funksjonshemmede,

9. Lysløype ved Ørje

Ørje IL har i dag samtaler med grunneier for å få fornyet kontrakten. Lysløypa er ei viktig og mye benyttet turløype i Ørjes nærmiljø.

I forbindelse med vedlikehold og oppkjøring av lysløypa og skiløypene innover i "Fjella" er det behov for en redskapsbod ved startområdet for løypene.

10. Løypemaskin

Det er behov for ny løypemaskin for oppkjøring av skiløyper i Marker.

11. Over Kjølen

Töcksfors IF, Marker IL og Rødnes IL har sammen etablert et skianlegg på grensen med mulighet for produksjon av kunstsne. Anlegget består av lysløyper, o-kart og en servicebygning med garderober og styrketreningsrom. I tillegg finnes rom for sekretariat, møterom, pauserom og mulighet for kafeteriadrift.

I tilknytning til anlegget er det i området rustet opp og etablert turstier. Det er etablert o-kart for området.

Nye tiltak:

- Anlegge en skiløype mellom Over Kjölen og Ørje.
- Videreutvikle turstier
- Videreutvikle skiløypene
- Rulleskiløype

12. Motorsportbane

Det er en motorbane på Gjøngerud som i dag disponeres av Eidsberg Motorsportklubb. Det er krav om utarbeidelse av reguleringsplan for område.

13. Digitalisering av O-kart

Det vil for framtiden være et behov for å få digitalisert O-kartene.

14. Hestesport

Det er et aktivt miljø hestesportmiljø i Marker. Det arbeides med en flerbrukssti. På lengre sikt er det ønske om tilgang til et ridehus.

15. Andre aktivitetstilbud

I henhold til folkehelsearbeidet og viktigheten av aktivitet for alle er følgende innspill kommet:

- Aktiv på dagtid; Østfold Idrettskrets, et godt tilbud som bør brukes mer.
- Oppfordre arbeidsgivere til å tilrettelegge for fysisk aktivitet for sine ansatte.
- Behov for benker ved stier
- Bocciabane

Følgende innspill har kommet ifht trafikksikkerhet:

Gang- og sykkelsti:

- Solstrand Terrasse – Anonby
- Kilebu - Engerhagen

7.2 Nærmiljøanlegg

Det fins en rekke mer eller mindre enkeltstående stier/gangveier i/ved Ørje, men det er behov for å få til et bedre sammenhengende gangveisystem mellom de forskjellige boligområdene og også ut til friområdene. Flere bør tilrettelegges som gang/sykkelveier der også barnevogner og rullestolbrukere kan komme frem. Det er ønske om å brøyte deler av Helgetjernrunden.

Leke- aktivitetsområder

Helgetjern, Krogstadfeltet og i Ørje sentrum er det lekeområder for barn. I de andre boligområdene trengs det en opprustning av lekeplassene.

Det er bygget ballbinger ved Helgetjern, i Lihammeren og ved skolen. Det er ønsket om en ballbinger for Krogstadfeltet og Åstoppen samt to i Mosebyneset. En er av den oppfatning at etablering av flere ballbinger ikke bør skje. Opparbeidelse av gode grusbaner med mål bør prioriteres, da de områdene kan benyttes til allsidig aktivitet og ikke begrenses til innenfor ballveggene.

Leke- og aktivitetsområder i boligfeltene tilrettelegges for barn opp til 10 år. Eldre barn og ungdom søker til Ørje sentrum. Tilrettelegging for dem gjøres der.

Vannveien

I forbindelse med omleggingen av E 18 vest for slusene, har Vegvesenet anlagt fortau fra slusene og til Ysterudvika. Denne veien fortsetter over Kanalbrua og Tangen friluftsområde. Det er ønskelig å fortsette videre over elven til stien på østsiden som fortsetter mot Neset og langs lokalveien videre. Her mangler en gangbro over Ørjeelven slik at vi får en sammenhengende spaservei langs sydenden av Rødenessjøen. Her trengs også lys.

7.3 Kulturbygg

En har mottatt innspill når det gjelder kulturbygg:

- Marker Sportsfiskerklubb søker om kjøp ev. leie av klubbhus til klubben. Dette er ført opp under uprioritert liste over behov.
- Vestheim grendehus: synliggjøring av Vestheims utviklingsplaner. Opparbeidning og vedlikehold av utearealet.
- Søgård skole: utskifting av vindskier, maling av vinduer og panel utvendig
- Ungdommens Kulturhus: nytt tak, nye vinduer og utvendig vedlikehold av bygningen.

7.4 Friluftlivanlegg

Det er godt dekket med stier/løyper i Fjellaområdet og med stier i Rødenes øst. I Øymark øst er det få oppmerkede stier. Det er det planer om å gjøre noe med.

Bedre tilrettelagte utsettingsramper for småbåter bør etableres, samt parkeringsplasser til utfartsområder i skogområdene. Fiskeplasser for funksjonshemmede.

Opparbeide flere leirsteder i Fjella og langs vassdragene, samt bedre tilrettelegging i nærmiljøet for det enkle friluftsliv. Videreutvikle kanaltjenesten i vassdragene.

8 KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURBYGG OG FYSISK AKTIVITET 2014 - 2026

Kommunedelplanen fokuserer på å utvikle Marker til en god bokommune som bl.a. prioriterer sikkerhet, miljø og kultur. Å tilrettelegge for et aktivt kulturliv er helt sentralt i denne sammenhengen. Det forutsetter bygg og anlegg der dette kulturlivet kan utfolde seg.

Målet med planarbeidet er at kommunen i samarbeid med ulike brukergrupper skal få en oversikt over behovene for anlegg og områder for fysisk aktivitet og for kulturbygg. Det er disse behovene for fremtidig utbygging som skal prioriteres og danne grunnlaget for bevilgninger og arealplanlegging de kommende år. I tillegg er formålet med planen at den skal motivere til et samarbeid om utarbeidelse av en mer helhetlig politikk for fysisk aktivitet i kommunen.

Visjon for fysisk aktivitet:

- Mulighet for fysisk aktivitet og naturopplevelse for alle
- Bedre folkehelse gjennom økt fysisk aktivitet i befolkningen

Hovedmål:

- fremme god fysisk, psykisk og sosial helse blant Markers innbyggere.
- tilrettelegge både for friluftsliv, mosjonsidrett, idrettskonkurranser og toppidrett, med særlig vekt på tiltak som kommer store grupper til gode og med spesiell vekt på barn og unge, eldre og funksjonshemmede, samt inkludering og integrering av andre kulturer.
- at flest mulig skal få tilgang til gangveier, turstier og friluftsområder i sitt nærmiljø, samtidig som en tar vare på og videreutvikler mulighetene for å oppleve vassdraget og skogområdene.
- planlegge slik at både befolkningen i Marker og tilreisende kan få natur- og kulturopplevelser i forbindelse med friluftaktiviteter.
- at tiltak og tilrettelegging tar hensyn til kultur- og naturmiljøet og naturens variasjons-rikdom, og at det stilles krav om en estetisk, miljømessig og universell god utforming av bygg og anlegg.

Visjon for utbygging av kulturbygg:

- Utbyggingen skal fremme et allsidig og kvalitativt kulturliv hvor alle skal ha mulighet for aktivitet.

Målsetting for kulturbygg:

- nybygg eller rehabilitering av eldre bygg til kulturformål skal dekke behovet for flest mulig av Markers innbygger
- arbeide for fysisk tilrettelegging for funksjonshemmede
- sørge for en best mulig utnyttelse av eksisterende og ev. kommende kulturbygg og anlegg

- samarbeide med lag og foreninger som eier private anlegg slik at man kan få en best mulig utnytting også her
- det skal legges vekt på tilpasning til omgivelsene og lokal byggeskikk og den estetiske og universelle utformingen av byggene

9 HANDLINGSPROGRAM

Kommunedelplanen skal inneholde en prioritert liste for utbygging av anlegg og områder som planlegges igangsatt eller fullført i planperioden. Handlingsprogrammet revideres og rulleres hvert år med vedtak i kommunestyret slik at prioriteringsrekkefølgen kan endres ut fra framdriften på de enkelte anlegg og ved eventuelle endrede forutsetninger.

Gjennomføring av tiltak som krever kommunale midler er satt opp i handlingsprogrammet med forbehold om at de prioriteres i kommunens økonomi- og handlingsplan og budsjett.

Tiltakene i handlingsprogrammet foreslås med forbehold om at nødvendige reguleringsplaner godkjennes og tillatelser innhentes.

På bakgrunn av behov for tiltak, anlegg, områder, målsettinger og prioriteringer er det satt opp prioritert handlingsprogram for kulturbygg og for utbygging og tilrettelegging av anlegg og områder for fysisk aktivitet for perioden 2014 - 2017.

9.1 Kortsiktig Handlingsprogram 2014 - 2017

Ordinære anlegg og friluftsanlegg

Prioriterte tiltak	Ansvarlige	Kostnader i 1.000 kr.	Driftsutgifter	Anleggsstart-Finansiering (1000 kr.)								
				Totalt			2014			2015	2016	2017
				K	SP	PR	K	SP	PR			
Reguleringsplan Gjøngerud	Eidsberg Motorsportklubb	100				100			100			
Utarbeide plan over Marker Idrettspark	Marker kommune	100		100			100					
Treningsfelt	Marker Hundeklubb	x				x			x			
Marker Folkebad	Marker kommune											
-Ventilasjon		400		270	130					400		
-Tilgang funksjonshemmede		1200		800	400					1200		
-Rehabil. Garderober og dusjanlegg		300		200	100					300		
Lysløype Ørjetun	Ørje I.L	x			x	x				x		
Div. vedlikehold	Marker	1 500		334	166					400	300	300

Marker Idrettspark	kommune											
Løypemaskin	Marker O-lag	x				x				x		
Utstyrshus	Marker O-lag	80				80				80		
Skrommelholmene sikres	Marker kommune	x		x						x		
Tennisbane	Ørje I.L	x		x	x	x					x	
Klubbhus stadion	Ørje I.L	1500			500	1000					1500	
Bueskytterbane	Ørje IL	x			x	x					x	
Over Kjölen ski-anlegg: - rulleskiløype - videreutvikle skiløypene	Over Kjölen AS	x			x	x						x
Skiløype fra Grensen til Ørje	Over Kjölen og Ørje IL	x			x	x						x

x Ikke kostnadsberegnet

Finansieringskilder: K = kommunen
SP = spillemidler
PR = private midler

1=1000kr

Kortsiktig Handlingsprogram 2014-2017. Nærmiljøanlegg

Prioriterte tiltak	Ansvarlige	Kostnader i 1.000 kr.	Drifts utgifter	Anleggsstart-Finansiering (1000 kr.)								
				Totalt			2014			2015	2016	2017
				K	SP	PR	K	SP	PR			
Over Kjölen ski-anlegg: - turstier	Over Kjölen	25				25		25				
Aktivitetsplass rådhuset	Marker kommune	374		267	107		267	107				
Balløkke i Krokstadfeltet	Marker kommune	453	2	50	200	203	50	200	203			
Tangen friområde Vedlikehold scene og dansegulv	Marker kommune	20		20			20					
Gapahuk i Fjella	Marker kommune	150		150						50	50	50
Lekeplass Lihammeren, Hammerveien	Marker kommune	90		70		20				90		
Lekeplass Torpåsen	Marker kommune	100		50		50				100		
Lekeplass	Marker	80		40		40				80		

Helgetjern	kommune											
Krakker ved stier	Marker kommune	20		20			20					
Utbedring av grunn av nedre del av lekeplass i Joneløkkveien	Marker kommune	x		x						x		
Lys i akebakken	Marker kommune	x		x						x		
Tangen badeplass, tilgjengelighet for funksjonshemmede	Marker kommune	x										
Skøytebane	Marker kommune	x		x	x						x	
Sti Ørje-Gjølsjøen	Marker kommune	x		x							x	

x Ikke kostnadsberegnet.

9.2 Langsiktig Handlingsprogram 2014 - 2026

LANGSIKTIG PLAN 2014 – 2026 UPRIORITERT LISTE

Den langsiktige planen inneholder anlegg som det er behov for, men som ennå ikke er blitt vurdert i kommunens økonomiplan.

Nr.	STED	BEHOV
1	Marker Idrettspark	Lys i akebakken
2	Marker Idrettspark	Diverse vedlikehold.: gressmatten, grusbanen, gjerder, løpebane, garderobes og parkeringsplass, belysning, tribuner, rydding vegetasjon,
3	Marker Idrettspark	Bueskytterbane
4	Marker Idrettspark	Tennisbanen flyttes hit
5	Over Kjølen/Marker idrettspark	Asfaltert lysløype for rulleski
6	Over Kjølen – Ørje IL	Skiløype
7	Marker folkebad	Garderobe funksjonshemmede, ventilasjonsanlegg og garderobes og dusjanlegg
8	Gjøngerud	Motorbane – reguleringsplan
9	Friområdene, Skromlene Knollsøyene/Kirkebyøya	Sikre friområder
10	Mosebyneset S	Lite løpskart
11	Sentrumskart	Oppdatere o-kart for Ørje
12	Stort løpskart, Vestfjella	Behov for oppgradering og digitalisering av o-kart
13	Ørjeelva- Lihammeren	Sti/løype
14	Ørje Brug-Solstrand terr.	Sti/gangvei
15	Fjellstien-Torpkrysset	Sti/gangvei
16	Ørje syd-Gjølsjøen	Sti til fugletårnet
17	Solstrand terr.-Anonby	Gang/sykelsti langs Haldenveien
18	Kilebu-Engerhagen	Gang/sykelsti langs Rødenesveien
19	Hestesport	Ridehus og flerbrukssti
20	Langs Rødenessjøen syd	Gangveien fra Ysterudvika til Neset. Mangler bro

		over elven
21	Tangen badeplass	Tilrettelegging for funksjonshemmede
22	Tippsetta	Fiskeplass for funksjonshemmede
23	Rødenes øst	Sikre lett tilgjengelig badeplass
24	Rødenes nord	Utsettingsrampe for båter
25	Øymark syd	Utsettingsrampe for båter
26	Krokstادتjernet	Brygge og parkering
27	Ørjeelva v/ idrettsparken	Brygge og parkering
28	Eldre boligfelt	Rydde/rehabiliterer lekeplasser
29	Broketjern	Lavo
30	Dammen ved bruket	Mulighet for å gå over.
31	Pistolbane Rødser	Opprusting av elektroniske skiver. Overbygget på standplassen
32	Marker Sportsfiskerklubb	Klubbhus

9.3 Øvrige tiltak for fysisk aktivitet 2014 - 2026

- Aktiv på dagtid; Østfold Idrettskrets, et godt tilbud som bør brukes mer.
- Oppfordre arbeidsgivere til å tilrettelegge for fysisk aktivitet for sine ansatte.
- Bocciabane.
- Bruk av aktivitetslever i friminutt/ storefri.
- “Petter Puls” hopp for hjertet.
- Samarbeid med idrettslag/foreninger til aktivitetsdager.
- Videreføre prosjektet vedr. turforslag i Ørje sentrum.

10 DRIFT- OG VEDLIKEHOLD

Et bra vedlikehold av anlegg av alle typer vil gi alle en positiv opplevelse, for brukere og allmennheten.

Drift og vedlikehold av idrettsanlegg og lekeområder har blitt forsømt i de siste årene. Det trengs derfor en opprustning av de fleste anleggene og områdene.

Marker Folkebad har behov for helrenovering, både ifht ventilasjon, varme og tilgjengelighet for funksjonshemmede. Vinduer skiftes høsten 2013. Det er ønsket om å gjenopprette tilbudet for varmbad.

I Marker Idrettspark gjelder dette gressmatten, grusbanen, gjerder, løpebane, tribune, garderober og området rundt.

Kunstgressbanen krever betydelig innsats i drift og vedlikehold. Det er inngått en avtale mellom kommunen og idrettslagene ifht daglig bruk og vedlikehold. De store vedlikeholdsutgiftene, som f.eks. utskifting av gressmatte, er kommunens ansvar. Levetiden for gressmatta er ca. 10 - 15 år. Det er ofte snakk om delvis utskiftinger for eksempel foran målene. Opplysninger vedrørende vedlikehold spriker, men det bør være mulig å ha et tilfredsstillende vedlikehold i året for kr. 200- 300 000 pluss avskrivninger.

Grusbanen i Marker Idrettspark brøytes ikke på vinterstid når kunstgressbanen kan brukes.

Kommunen har ansvar for drift av Idrettshallen og lysløypa fra Marker Idrettspark til Ørjetun.

Kommunen står for drift og vedlikehold av Rådhuset og skolene, som leies ut gratis til barn- og ungdomsforeninger og til pensjonister. Når det gjelder private bygg og anlegg, er det eierne selv som står for drift og vedlikehold.

Kommunen opparbeider lekeplassene i boligområdene, men når det gjelder vedlikehold er dette forsømt. Balløkkene vil kreve utskifting av kunstgressmattene hvert 10-15 år. Dette vil beløpe seg til ca. kr. 50 000,- pr. bølge. I tillegg krever de årlig vedlikehold av gressmatta og utskifting av planker. Dette er forsømt og medfører redusering av ballbingenes levetid og at de ikke ser attraktive ut. Når det gjelder balløkkene i Lihammeren, vil Lihammeren Vel stå ansvarlig for vedlikehold av denne.

Friluftsområdene drives i et samarbeid mellom Fylkesmannen i Østfold, Marker kommune og Haldenvassdragets Kanalselskap. På friluftsområdene Husborn og Østre Otteid utøves det meste av drift og vedlikehold av de som ligger i campingvogn på stedene.

Kommunen har inngått avtaler med lag og foreninger vedrørende drift og vedlikehold av anlegg og områder, dette bør utvides. Hadde det ikke vært for dugnadsinnsatsen hadde anleggene og områdene for idrett, friluftsliv og lek vært ennå dårligere. Det kan i dag være en utfordring for lag og foreninger å få besatt styreverv. Folk kvier seg for å påta seg ansvar i lagene fordi det medfører betydelig dugnadsinnsats til drift og vedlikehold og det blir mindre tid til å utøve aktivitetene i lagene.

I planprosessen har det kommet inn forslag til drift- og vedlikehold: Vedlikehold av anlegg som er svært lite brukt, eller ikke brukes i det hele tatt, skal ikke prioriteres fra kommunens side.

Vedlegg: oversikt over anleggsenheter